

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

II. leto.

V Gorici, veliki traven 1881.

5. zvezek.

Serafinskega učenika sv. Bonaventure
hvalna pesem

Devici Mariji.

(Po hvalnici sv. Ambroža „Te Deum laudamus“.)

Tebe Mater božjo hvalimo, * tebe Marijo devico spoznavamo.

Tebe večnega Očeta nevesto * vesoljna zemlja spoštuje.

Tebi vsi angelji in arhangelji, * tebi prestoli in kneštva ver-
no služijo.

Tebe vse oblasti in krepkosti nebeške * in vsa gospostva
slušajo.

Tebi vsi kori, * tebi kerúbi in seráfi stoje na strani prera-
dostni.

Tebi vse angeljsko stvarjenje * neprenehoma kliče:

Sveta, — sveta, — sveta Marija, bogoródnica, mati in devica.

Polna so nebesa in zemlja * veličastva slave sadu tvojega
telesa.

Tebe aposteljnov slavni zbor * mater svojega stvarnika hvali.

Tebe zveličanih marternikov bliščeča družba * roditeljico
Kristusovo slávi.

Tebe častita vojska spoznavavcev * svetega trojstva tempelj
imenuje.

Tebe svetih devic ljubeznjivi venec * devištva in ponižnosti
zgled povzdiguje.

Tebe ves nebeški dvor * časti kraljico.

Tebe po vesoljnem svetu * cerkev kliče in poveličuje.

Mater * božjega veličastva.

Častitljivo in resnično roditeljico kralja nebeškega, * sveto in
sladko in milo.

Ti gospa angeljem, * ti vrata rajska.

Ti lestvica kraljestva nebeškega in slave, * ti izba ženinova,
ti skrinja ljubezni in sprave.

Ti žila miloserčnosti, * ti nevesta in mati kralja večnega.

Ti svetega Duha tempelj in svetišče, * vse preblazene trojice
hiša zlata.

Ti srednica mej Bogom in človeštvom, * vmerjočih ljubiteljica,
nebeška razsvitljevavka.

Ti pomočnica bojevavcem, priprošnjica vbozim, * ti vsmiljenica
in zavetnica grešnikom.

Ti dobrih darov delivka, * razkropljevavka in strah hudobam
in ošabnežem.

Ti gospa svetu, kraljica nebesam, * za Bogom naše edino
upanje.

Ti rešenje tem, ki te kličejo loka brodolomnim, * tolažba v
edinščini, pribežališče v pogubi.

Ti mati vsem zveličanim, * popolno veselje za Bogom, tolažba
vseh nebeških prebivavcev.

Ti pospeševavka pravičnim, zbiravka zašlim, * obljava očakom.

Ti resnica prerokom, * oznanjevanje in vadnica aposteljnom,
učiteljica evangelistom.

Ti junaštvo marternikom, zgled spoznavavcem, * čast in praznovanje
devicam.

Ti si v telo Sinu božjega sprejela, * da bi bil človek otet iz
pregnanstva.

Po tebi je premagan stari sovražnik, * in odperto vernim
kraljestvo nebeško.

Ti sediš sè svojim Sinom * Bogu Očetu na desnici.

Ti ga moli za nas, devica Marija, * ki verujemo, da nas bo
prišel sodit.

Tebe torej prosimo, hiti nam svojim služabnikom na pomoč,
* ki smo z drago kervjo tvojega Sinu odrešeni

Daj, mila devica, da zadobimo * večno slavo s tvojimi svetimi

Daj rešenje svojemu ljudstvu, gospodovavka, * da bomo dedine tvojega Sinu deležni.

In vodi nas * in varuj nas vekoma.

Vsaki edini dan te, * o mila, pozdravljamo.

In hvaliti te želimo vse veke * z duhom in z glasom.

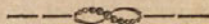
Blagovoli, sladka Marija, * zdaj in vsigdar nas brez greha ohraniti.

Vsmili se nas, o mila, * vsmili se.

Bodi vsmiljenje tvoje veliko z nami, * ker nate, devica Marija, zaupamo.

Nate, sladka Marija, upamo, * ti nas brani vse veke.

Tebi se spodobi hvala, tebi gre gospodovavstvo, * tebi krepkost in slava na vekoma. Amen. *)

Vodilo tretjega reda sv. Frančiška s kratko razlago.

Peto poglavje.

O zderžanju in postu.

Vsi naj se zderže mesnih jedi ob pondeljkih, sredah, petkih in sobotah, če drugači ne svetuje sila bolezní ali slabosti. Tistim pa, ki se jim je puščalo, naj se daje meso skozi tri dni; tudi popotnikom naj se ne odteguje. Ravno tako bodi vsem pripuščeno meso jesti, keder se kaka posebna slovesnost obhaja, ob kateri drugi kristijani od nekedaj mesne jedi vživajo. Druge dni pa, keder ni posta, naj se jim ne branijo jajca in sir; tudi smejo jesti z drugimi redovniki v njihovih samostanih, kar se na mizo postavi. In naj bodo zadovoljni s kosilom in večerjo, razen slabotnih in bolnikov. Zdravi naj jejo in pijo zmerno, ker pravijo besede svetega evangelija: „Varujte, da ne bodo vaša serca preobložena v požrešnosti in pijanosti.“ Kosijo ali večerjajo pa naj ne, preden molijo en očenaš; po jedi pa naj ga ponove z dostavkom „hvala Bogu“; ako bi to opustili, naj molijo trikrat očenaš.

Vse petke celega leta pa naj se postijo, če niso morebiti izgovorjeni zavoljo bolezní ali iz drugega pravičnega vzroka, ali če se praznuje rojstvo Gospodovo na petek. Od praznika vseh svetnikov do velike noči pa naj se postijo ob sredah in petkih. Tudi naj derže druge poste, ki so zapovedani od cerkve ali ško-

*) Ta himna se da peti kaker „Te Deum laudamus“; primerna bi bila n. pr. za sklep šmarnične pobožnosti.

fov iz posebnega vzroka. V postu svetega Martina do rojstva Gospodovega in od pustne nedelje do velike noči pa naj si prizadevajo vsak dan se postiti (razen nedelj), ako morebiti bolehavost ali druga potreba drugači ne svetuje. Sestre, ki so noseče, smejo, ako hočejo, do dne očiščevanja, izjemši edino molitve, opustiti vse telesne ostrosti.

Delavcem pa je dovoljeno zavoljo truda, ki jim ga delo prizadeva, od velike nedelje do praznika sv. Frančiška tiste dni, keder delajo, po trikrat jesti. Keder pa drugim delajo, smejo vsak dan jesti, kar se jim na mizo postavi, razen če je petek, ali kak drugi dan, ko je sploh od cerkve zapovedan post.

Razlaga.

Kaker nas uči sveto pismo in nam kažejo izreki svetih cerkvenih učnikov, je post eden najboljših pripomočkov, s katerimi se more telo pokoriti in duhu podložno delati. Sv. Ambrož n. pr. pravi: „Post je šola zderžnosti in deviške sramožljivosti. Post ponižuje duh, berzda vporo meso, vrejuje čednost, očišča duše, meči in sposobne dela za dobra dela, kroti in pomirja, užiga sveto ljubezen, lepša sivo starost in ognjeno mladost.“

Naš Gospod in učenik Jezus Kristus se je postil štirideset dni, da ni ničesar vžival. Vsi svetniki, ki zdaj ž njim kraljujejo v nebesih, so ga posnemali po svoji moči, in sveta cerkev, ki dobro pozna korist in potrebo svetega posta, ga je ob določenih dnevih zapovedala vsem katoliškim kristijanom. Ker pa ima tretji red sv. Frančiška svoje ude do višje popolnosti povzdigovati, kaker je sploh mej kristijani navadna, zato je sveti oče v tem poglavju po verhu navadnih vsem katoličanom zapovedanih še neke druge dni odločil, ob katerih se imajo ali postiti ali le mesnih jedi zderžati.

Sveta cerkev razločuje namreč, kaker je znano, dvojen post. Pervi je zderžanje od mesnih jedi in — razen v naših krajih — tudi od mleka, jajec in sira, to je, vseh jedi, ki prihajajo od živali; drugi ali pravi post pa terja poleg zderžanja od imenovanih jedi, da se le enkrat na dan nasitimo. Tiste dni torej, keder je zapovedano le mesnih jedi se zderžati, se sme večkrat na dan do sitosti jesti; prave postne dni pa se sme to samo enkrat zgoditi, zvečer pa je dovoljeno le nekoliko oteščati se.

Mesnih jedi se zderžati veli sveto vodilo udom tretjega reda vse pondeljke, srede in sobote celega leta. Ali papež Klemen VII. so s pismom „Ad uberes fructus“ odpustili pondeljek,

tako da smejo tretjeredniki o pondeljkih meso vživati kaker drugi kristijani. Mesnih jedi se imajo torej zderžati ob sredah in sobotah. Vender pa smejo tudi ta dva dni mesne jedi vživati, če se na tak dan obhaja zapovedan praznik ali tudi le sopraznik, ali god sv. očeta Frančiška, svete Klare, svetega Ludovika, ali svete Elizabete.

V pravem pomenu postni dnevi tretjega reda pa so poleg tistih, ki so zapovedani vsem katoličanom, še ti:

1. Vsi petki celega leta; le če je v petek sveti dan ali rojstvo Gospodovo, ni post.

2. Vse srede od vseh svetih do božiča. Vodilo pravi sicer; vse srede od vseh svetih do velike noči, ali papež Pavel III. so bili ta post popolnoma odpustili in redovni predniki so ga pozneje le do božiča zopet vpeljali.

3. Tudi vsi drugi dnevi (razen nedelj) v postu svetega Martina, kateri je bil prvotno od svetega Martina do božiča, po polajšanju papeža Klemena VII. pa se začenja še le s prvo adventno nedeljo. Torej obsega ta post vse dni od prve adventne nedelje do rojstva Gospodovega razen nedelj, ob katerih se imajo tretjeredniki le mesnih jedi zderžati.

4. Pustni pondeljek in torek.

Teh redovnih postov in po okoliščinah tudi zderžanja mesnih jedi so prosti bolniki, bolehní in slabotni; zakonske žene, ki so noseče ali doje; popotniki in taki, ki imajo težka dela; tisti, ki za druge delajo in ž njimi jedo; naposled vsi, ki so drugim pod pokorščino in si ne morejo sami izbirati hrane, ki v družini žive in z družino jejo. Tudi glede določbe, da naj tretjeredniki, keder ni zapovedan post, le dvakrat na dan jejo, veljajo vse te opravičene izjeme. Najboljše pa store tretjeredniki, ki se ne morejo postiti, ali mesnih jedi zderžati, kaker vodilo veli, da to naznanijo redovnemu predniku ali vizitatorju ter prosijo polajšanja, ki se jim bo rado dalo.

Prvotno ostrost svetega vodila glede posta je torej, kaker vidimo, sveta cerkev sploh jako polajšala, pa se sme, kjer je treba, posameznim še bolj polajšati. Naj se torej nihče ne da ostrašiti, da bi se zavoljo preostrega posta, ki bi si ga s tem naložil, bal v tretji red stopiti. Poglavitna reč je, da se derže tretjeredniki lepe kerščanske zmernosti in treznosti in da se, ko vživajo darove božje, hvaležno spominjajo Boga, ki jim jih daje.

Sveti Frančišek predpisuje pred jedjo moliti očenaš in ravno

tako po jedi s pristavkom „hvala Bogu“. Dandanašnji se očenašu sploh pristavlja češčenasimarija in „čast bodi Bogu“ itd. Naj se tretjeredniki stanovitno derže te lepe kerščanske navade povsod, kamer koli pridejo. Ako bi se pa kedaj primerilo, da bi pozabili moliti pred jedjo ali po jedi, naj molijo, kaker vodilo nalaga, za pokoro tri očenaše.

Premišljevanja o prečastitljivih ranah svetega Frančiška.

Tretje premišljevanje.

5. poglavje.

Kristus govori sv. Frančišku in ta prejme svete rane.

Pri omenjeni serafinski prikazni je Kristus, ki se je prikazal, sv. Frančišku govoril neke skrivnostne in visoke besede, katerih sv. Frančišek nobenemu in hotel razodeti, dokler je živel; po smerti pa jih je razodel, kaker bomo povedali pozneje, in besede so bile te: „Ali veš“, je djal Kristus, „kaj sem ti storil? Dal sem ti rane, ki so znamenja mojega terpljenja, zato da boš moj zastavonosec. In kaker sem jaz na dan svoje smerti dolu šel v predpekkel, in sem z močjo teh svojih ran rešil vse duše, koliker sem jih tamkaj našel, tako tudi tebi dovolim, da boš vsako leto na dan svoje smerti v vice šel in vse duše svojih treh redov, to je manjših bratov, sester, in tretjega reda, pa tudi duše drugih ljudi, kateri so te v življenju posebno častili, koliker jih boš tamkaj našel, rešil z močjo svojih ran in jih v nebeško veselje popeljal, da boš tudi v smerti meni podoben, kaker si mi v življenju“.

Ko je ta čudovita prikazen čez dolgo časa in po tem skrivnostnem pogovoru izginila, je pustila v sercu sv. Frančiška neizmerno žarenje in plamen ljubezni božje, na njegovem mesu pa je pustila čudovito podobo in znamenje Kristusovega terpljenja. Zakaj nevtegoma so se začela kazati na rokah in nogah sv. Frančiška znamenja žrebljev v taki podobi, kaker jih je videl takrat na telesu križanega Jezusa Kristusa, kateri se mu je bil prikazal v podobi

serafina; in tako so bile videti njegove roke in noge v sredi prebodene sè žreblji, katerih glavice so bile na dlaneh rok, in na zgoranjem delu nog zunaj mesa; špice pa so vun gledale na nasprotni strani rok in nog in sicer tako, da so bilé videti na okroglo zakrivljene in zavite, tako da bi se bil v le-ta obroček, ki je bil ves zunaj mesa, lahko perst vteknil, kaker v perstan; in glavice žrebljev so bile okrogle in černe. Enako se je tudi na persih na desni strani pokazala podoba rane od sulice, nezaceljena, erdeča in kervava, iz katere je potlej večkrat tekla kri svetih persi sv. Frančiška, in močila njegovo kuto in svitice.

6. poglavje.

Sv. Frančišek razodene to skrivnost nekaterim zanesljivim redovnim tovarišem.

Tovariši njegovi so, preden so to izvedeli od njega, opazivši, da ne odkriva rok in nog, in da ne more stopiti na tla sè stopali, in ker so zraven našli kervavo kuto in svitice, keder so mu jih prali, zagotovo spoznali, da ima na rokah in nogah in ravno tako na persih razločno vtisnjeno podobo in priliko našega Gospoda Jezusa Kristusa križanega. In dasiravno si je skerbno prizadeval, da bi skrnil in zatajil te presvete in prečastite rane, ki so bile tako očitno vtisnjene v njegovem mesu, in dasiravno je videl od druge strani, da jih bo težko vtajil svojim tovarišem, ki so bili domači ž njim, vender je bil, ker se je bal oznaniti skrivnosti božje, v velikem dvojenju, ali bi razodel serafinsko prikazen in vtisnjenje prečastljivih ran. Naposled, ker ga je naganjala vest, pokliče k sebi nekatere brate, ki so bili najbolj domači ž njim, in razloživši jim sè splošnimi besedami svoje dvojbe, in ne naznanivši jim dogodbe, jih vpraša za svet.

Mej temi brati je bil eden posebno svet z imenom Illuminat (to je Razsvitljeni). Ta, resnično razsvitljen od Boga, hitro spoznavši, da je moral sv. Frančišek čudapolne reči videti, mu odgovori: „Vedi, brat Frančišek, da ti Bog razodene včasih svoje skrivnosti ne samo za-te, temuč tudi za druge! Ako torej prikri-vaš, kar ti je Bog drugim v prid razodel, moraš se bati, da si graje vreden.“ Nato jim je sv. Frančišek, ginjen po tej besedi, z največim strahom vse povedal, kaker se je zgodilo v omenjeni prikazni, pristavlja je, da mu je Kristus, ki se mu je bil prikazal, neke reči rekel, ki jih pa nigdar ne bo povedal, dokler bo živel.

In dasiravno so mu te presvete rane, ker so mu od Kristusa bile vtisnjene, močno razveseljevale serce, vendar so delale mesu njegovemu in telesnim počutkom nesterpljive bolečine. Zato si je prisiljen po potrebi, izvolil brata Leona, mej drugimi naj bolj prostega in čistega, kateremu je vse razodel, in mu je pustil svete rane gledati in dotikati se jih in z nekaterimi pertiči jih obezavati in lajšati bolečino in prestrezati kri, ki je iz omenjenih ran tekla in kapala, in tiste obeze si je puščal, keder je bolan bil, večkrat premeniti, tudi vsaki dan, razen od četrtega zvečer do sabote zjutraj, ker tisti čas ni hotel, da bi človeška pomoč in zdravilo kolikaj zmanjšalo bolečino terpljenja Kristusovega, katero je na svojem telesu nosil, ker je ob tistem času naš odrešenik Jezus Kristus bil vjet in križan, in mertev in pokopan. Enkrat pa se je prigodilo, da je sv. Frančišek, ko mu je brat Leon preminjal obezo na persni rani, vsled bolečine, katero je čutil, ko mu je kervavo obezo prójemal, na persi brata Leona roko položil, in ko so se ga te presvete roke dotikale, je brat Leon tako veliko sladkost in pobožnost vžival v sercu, da bi se bil skoraj na tla zvernul v omedlevici.

7. poglavje.

Sv. Frančišek se verne k sveti Mariji Angeljski.

In naposled kar se tiče tretjega premišljevanja, ko je sv. Frančišek končal post sv. arhangelja Mihaela, se je pripravljajl po božjem navdihnjenju, da bi se vernil k sv. Mariji Angeljski. Poklical je torej brata Maseja in brata Angela k sebi, in ko jima je mnogo besed govoril ter ju opominjal, potem jima je priporočil krepko, kaker je le mogel, to sveto goro rekoč, da se mora verniti z bratom Leonom k sv. Mariji Angeljski. In potem se je poslovil od njiju in, ko ju je blagoslovil v imenu Jezusa Kristusa, se je dal preprostiti, da jima je pokazal svoje sv. roke s častitljivimi in preslavnimi ranami olepšane in dotekniti se in poljubiti jih. In tako potolažena ju pustivši je odešel od njiju in šel dolu sè svete gore.

Kako se Marija časti.

III.

Kar človeku dušo napolnjuje, to se tudi v vsem njegovem unanjem razodeva, kar v sercu gori, o tem jezik govori. Kedor v svojem notranjem Marijo prav časti, ta se ne bo mogel zderžati, da ne bi tega tudi v unanjem pokazal z besedo in djanjem. Tudi bi se njegovo notranje češčenje ne povzdignilo visoko brez unanja in bi hitro se pozgubilo, ko bi nehalo unanje bujenje in spodbadanje. Človek po svoji natori ni samo duh pa tudi ne samo telo, temuč duh in telo, in to dvoje je v tako tesni zvezi, da mora oboje zavzemati, kar zavzema človeka.

K unanjemu češčenju Marijinemu spadajo potemtakem molitve in druga pobožna dela.

Molitve se morejo opravljati ali v podobi navadnega govorjenja, ali pa ko svete pesmi. Oboje so ali take, ki se opravljajo navadno ali lahko vsak dan ali po večkrat na dan, in take, ki se opravljajo o posebnih časih in priložnostih.

Druge pobožnosti, ki se opravljajo Mariji na čast, morejo zadrževati osebe, ali čas, ali kraj, ali druge reči, ki se Mariji darujejo, ali njej na čast store ali opuste, ali sploh, ali z ozirom na katero posebno njeno lastnost ali dogodbo njenega življenja.

Preglejmo najprej imenitnejše molitve, ki se dandanašnji navadno opravljajo Mariji na čast. Perva mej njimi je „češčena simarija,“ vsakemu katoličanu od zgodnje mladosti znana in ljubša. Gotovo ga ni pobožnega častivca Marijinega, da bi vsak dan večkrat ne molil te molitvice, da bi je ne pristavljal slehernemu očenašu. In gotovo je Mariji ta molitvica mej vsemi naj ljubša, saj jo pozdravljamo v njej z besedami velikega angelja Gabriela in njene ljube tete Elizabete, saj jo imenujemo v njej mater božjo, kar je največa njena čast, in prosimo z lepimi in ponižnimi besedami, naj nas grešnikov ne zapusti, naj moli za nas zdaj in ob naši smertni uri. Že prvi kristijani so pozdravljali Marijo z angeljevimi besedami: „Češčena Marija!“ in v starih jeruzalemskih obrednih molitvah sv. Jakoba, se berejo že te besede: „Povikšujmo spomin svete neomadežane in častitljive device Marije, da na njeno prošnjo vsakatero odpuščenje zadobimo,“ in nato pridejo besede angeljevega in Elizabetinega pozdravljenja: „Češčena Marija, milosti

polna, Gospod je s tabo, blagoslovljena si mej ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa“, in dostavek: „ker si zveličarja naše duše rodila.“

Sedaj navadni dostavek: „Jezus! Sveta Marija, mati božja, prosi za nas grešnike“ pa je prišel, razen imena Jezus, ki se je že prej pristavljalo, menda še le v. 16. stoletju, to je leta 1508, v navado in še pozneje so dodali frančiškani besedice: „zdaj in na našo smertno uro. Amen“. Potemtakem ima tudi red svetega Frančiška svoj del pri tem, kaker se dandanašnji moli češčenamarija, kar naj bo nov vzrok za vse prave otroke serafinskega očeta, da jo bodo molili radi in s posebno gorečnostjo. —

Tudi „angeljevo češčenje“ so vpeljali frančiškani, kaker je bilo že lani omenjeno v „Cvetju.“ Po predlogu serafinskega cerkvenega učenika in generalnega ministra celega reda sv. Bonaventure se je sklenilo na redovnih zborih v Parizu leta 1263 in v Asizu leta 1269, naj bratje ljudstvo uče in opominjajo, da naj zvečer, ko se po frančiškanskih cerkvah se zvonom znamenje da, Marijo devico trikrat pozdravijo z angeljevimi besedami. Ta lepa in genljiva navada se je ne le kmalu razširila po vsem katoliškem svetu, vpeljalo se je ščasoma podobno zvonjenje tudi zjutraj in opoldne ter naročilo pobožnemu ljudstvu, naj vse trikrat enako počasti Marijo z angeljevim češčenjem.

Vsi tisti, ki zjutraj, opoldne ali zvečer, ko k avemariji zvoni, angeljevo češčenje pobožno in kleče, le v soboto zvečer in v nedeljo vse trikrat stoje molijo, dobe vsakrat odpustek za sto dni, in če to delajo stanovitno skozi cel mesec vsaj enkrat na dan, dobe popolnoma odpustek, ako opravijo, kar je v ta namen sicer potrebno. Tudi, če ne slišijo zvonjenja, pa vendar molijo blizu ob tistem času, ko se navadno zvoni, morejo dobiti ravno tiste odpustke. —

Največa sploh navadna molitev, ki jo Mariji na čast pobožen katoličan vsaj po enkrat na dan opravlja, je sveti „roženkranec“ ali rožni venec. Imenuje se tako zato, ker je spletena kaker venee lepo dišečih rož iz najlepših navadnih molitvic, apostolske vere, očenaša, češčenamarije in „čast bodi Bogu Očetu“ i. t. d. V vsakem odstavku se poleg tega premišljuje ena iz mej skrivnosti našega odrešenja. Znano je, da je to prekrasno molitev vredil, vpeljal in razširjeval sveti Dominik, prijatelj našega svetega očeta Frančiška, in v kratkem se je kerščanskemu ljudstvu neverjetno priljubila. Ali naj se nikar ne misli, da le priprostemu ljudstvu, tudi

imenitnim in učenim možem je bil nekedaj in je še zdaj sveti roženkranc ljuba in navadna molitev. Molili so ga in ga še molijo papeži in kardinali, škofje in mašniki, cesarji in kralji, vmetalniki in učenjaki. Ves svet se čudi tolikima mojstroma, kaker sta bila Haydn in Mozart, in oba sta molila stanovitno sveti roženkranc. Sloveča vojvoda princ Evgen Savojski in stari Laudon, o katerem še dandanašnji pojejo Slovenci, sta imela roženkranc poleg sablje vedno pri sebi. Tudi oče Radecki, ki se je v našem času tako slavno vojskoval za ljubo domovino, on se tudi ni sramoval roženkranca. Častitljivi ranjki lavantinski škof Slomšek pripovedujejo, da je nekedaj ravno pred bojem, preden je konja zasedel, skerbno okoli sebe iskal neke izgubljene reči. Neki vojak, ki je blizu stal, vidi na tleh roženkranc, hitro ga pobere in poda vojskovodju; Radecki ga veselo vzame in v zaupanju na Boga otide v boj.

Razen navadnega roženkranca se molijo še različni drugi, zlasti roženkranc sedmeregga veselja prečiste device Marije, ki se imenuje tudi frančiškanski ali serafinski roženkranc, in roženkranček neomadežanega spočetja Marijinega. O prvem smo nekoliko govorili v lanskem „Cvetju“ na strani 259., o drugem ravno tam na straneh 362 in 363. Oba sta prav posebno frančiškanski molitvi in je torej tudi tretjerednikom zlasti priporočamo. —

Prelepa vsakdanja molitev na čast Materi božji so tudi tako imenovane male dnevnicke prečiste device, ki so zlasti bolj izobraženim častivcem Marijinim primerne. Po slovensko so natisnjene za tretjerednike v „Popotnem tovarišu,“ in vnovič v „Nebeški hrani družbe sv. Mohorja“ v II. delu stran 195—255. Male dnevnicke Marijine so za tiste, ki brati znajo, in niso dolžni ko duhovniki navadnega brevirja opravljati, vsakdanja redovna molitev tretjerednikom. Opravljajo pa jih mnogi duhovniki tudi poleg navadnega brevirja in neduhovniki radovoljni, ne da bi bili k temu kako zavezani. V tem primeru se morejo tudi razni odpustki dobiti s to molitvijo; namreč odpustek 50 dni more dobiti vsak katoličan, kolikerkrat to molitev prostovoljno opravi, 100 dni tisti, ki so v škapulirski bratovščini, ali ki imajo blagoslovljen roženkranc ali blagoslovljeno svetinjico. Poleg malih dnevnicek naj omenimo tako imenovane obljubne maše blažene device Marije, ki se morejo maševati vsaka ob svojem določenem času vse dni, keder ni praznik dvojnega reda, ali ki niso posebe izvzeti.

Naj imenitniše cerkvene molitve na čast Materi božji pa so velike dnevnicke in zlasti svete maše raznih njenih praznikov,

katere opravljajo duhovniki v imenu cele svete katoliške cerkve. Le-teh se morejo pač najbolj popolnoma vdeleževati srečni Slovenci v južnih škofijah, kjer se pri očitni službi božji, vsaj kar se poje ali naglas moli, v domačem vsem razumljivem jeziku moli in poje. Nobene molitvene bukvice ne moreje nadomestiti takega združenja pobožnega ljudstva z mašnikom pri najsvetejši daritvi, nobeno razlaganje bogoslužnih obredov ne more obuditi tiste goreče povzdignjenosti, ki se budi sama, ko moli duhovni pastir sè svojo verno čredico tudi najveličastniše molitve v priserčnem domačem jeziku. Treba je le slišati, treba izkusiti, kako pretresa mogočno serca in duhove, kō zapoje mašnik „Oče naš, kir si v nebesih“ in se ne more zderžati zbrano ljudstvo, da ne bi pelo ž njim s čedalje močnejšim, čedalje pogumnišim glasom! O, v resnici! nigdar ne moremo biti zadosti hvaležni za sveto pravico, katero sta nam pridobila blažena brata Ciril in Metod, za katero sta morala terpeti toliko britkosti in preganjanja, ki so jo pa rimski papeži, kaker koli so se vstavljali Nemci, več ko enkrat poterdili in naposled tudi sedanji sveti oče Leon XIII. tako slovesno priznali pred celim svetom. Najlepši odgovor na preimenitno njihovo okrožno pismo, največi čast, ki se more izkazati svetima aposteljnomoma našima je gotovo ta, da se v vseh slovenskih cerkvah kaker hitro mogoče življenje in djanjska veljava da temu, do česer imamo pravico že tisoč let, da se razširi vsaj, kar je v navadi n. pr. v senjski škofiji, da se raztegne na vse strani, kjer prebiva narod, katerega se sveti oče v svoji okrožnici tako ljubeznjivo spominjajo. Potem bo moglo tudi naše pobožno ljudstvo z najčastitljivišimi molitvami pri sveti maši Marijo mater božjo častiti o njenih velikih praznikih in vseh drugih godovih. Obudilo se bo novo cerkveno življenje; ta dogodba bo pretresla blagodejno ves slavenski svet, krepko k nam potegnila tudi ločene brate na vzhodu in, če Bog da, v kratkem jih pripeljala nazaj v naročje svete rimske katoliške cerkve! Sveta brata Ciril in Metod, izprosita nam skoraj to veliko milost!—

Stopimo zdaj z verhunca Marijinega češčenja, kar so očitne cerkvene molitve in svete maše ob njenih praznikih, zopet nekoliko niže ter govorimo še o nekaterih posebnih molitvah in pesnih, ki se v cerkvi ali tudi lahko doma njej na čast molijo ali pojo. Najbolj znana taka molitev ali pesen so lavretanske litanije. Imenujejo se lavretanske zato, ker so se začele v Loretu v sveti hišici Marijini. Kolikerkrat se te litanije molijo, se more dobiti odpustek 100 dni; gdor jih moli vsak dan, more, ako opravi na-

vadna zato potrebna dobra dela popolnoma odpustek dobiti ob petih poglavitnih Marijinih praznikih: neomadežanega spočetja, rojstva, oznanjenja, očiščevanja in vnebovzetja,

Lavretanskim litanijam se pristavljajo razne molitve k Materi Božji, najprej genljiva molitvica: „Pod tvojo pomoč pribežimo.“ More se ta molitev pa tudi posebej moliti, in je zlasti primerna, keder smo v kaki veliki sili in potrebi, ter iščemo pomoči pri naši nebeški materi. Za to se pristavlja litanijam še katera druga molitev k Mariji, po raznem času zdaj ta, zdaj ta. So namreč to tako imenovane velike antifone, ki jih molijo duhovniki v cerkvenih dnevni molitvah po sklepnicah, namreč: „Slava ti bodi in čast, zveličarja vzvišena mati!“ i. t. d. (*Alma redemptoris mater*), „Češčena nebes kraljica!“ i. t. d. (*Ave regina coelorum*), „Veseli se kraljica nebeška“ (*Regina coeli laetare*) in „Češčena si kraljica“ (*Salve Regina*). Glej v „Neb. hrani“ str. 252-255. — Vse štiri imajo v latinščini prav lepe napeve; zlasti znana sta v goriški škofiji napeva poslednjih dveh. O velikonočnem času se poje namreč po vsaki veliki maši in tudi popoldne po blagoslovu „*Regina coeli*“, razen velikonočnega časa pa ravno tako „*Salve regina*.“ „*Regina coeli*“ se o velikonočnem času moli tudi namesti angeljevega češčenja ob zvonjenju zjutraj, opoldne in zvečer, in sicer vedno stoje v spomin vstajenja Kristusovega.

Mej vsemi pesenmi, ki se molijo in pojejo Mariji na čast pa je naj bolj častitljiva tista, ki jo je zložila in govorila Marija sama, ko je teto Elizabeto obiskala, ki se začenja v latinščini z besedo „*Magnifikat*“, v slovenščini pa z besedami: „Moja duša poveličuje Gospoda“ (Neb. hrana str. 201.) Sedanji sveti oče papež Leon XIII. so 20. kimavca 1879 odpustek za 100 dni podelili vsem vernim, ki pobožno in vsaj skesanega serca molijo to veličanstno pesem. Ta odpustek se more dobiti vsak dan enkrat.

Ena izmej najlepših latinskih pesni, ki jih poje katoliška cerkev na čast Materi božji je tudi „*Ave maris stella*“, na slovensko sè začetkom „Zdrava, morska zvezda!“ že večkrat predstavljena.

Vse Marijine pesni, ki so se kedaj zložile v latinskem jeziku, pa presega po svoji krasoti pesen zv. frančiškana Jakopona iz Todijskega o žalostni Materi božji: „*Stabat Mater dolorosa*“, „Žalostna je mati stala“. Kolikerkrat se ta pesen pobožno moli, se more dobiti odpustek 100 dni. O nje lepoti pravi neki imeniten pisavec: „Obredje katoliške cerkve ne pozna nič bolj genljivega,

ko je ta tožba žalosti, katere enako doneče verstice se potakajo kaker solze, ki je tako mila, da v njej spoznamo božjo po angeljih polajševano bolečino, in v svoji ljudski latinščini tako mehka, da jo ženske in otroci na pol po besedah na pol po petju in sercu umejo. To brezprimerno pobožno delo bi bilo zadosti za slavo Jakoponovo; ali zložil je poleg te obče znane kalvarijske Marijine pesni tudi betlehemsko, v kateri vidimo sveto devico pri jaselcah v neizmernem materinem veselju.“ — To veselo božično pesen, preloženo na slovenski jezik, imajo naši blagovoljni bravci v poslednjem zvezku lanskega „Cvetja.“

Še neizmerno mnogo je pobožnih molitvic in lepih pesni v latinskem kaker v drugih jezikih, s katerimi dan na dan hvalo dajejo goreči kristijani nebeški materi naši Mariji; gdo jih bo vse preštel, gdo le ve za vse. Samo eno hočemo še omeniti in v latinskem jeziku in slovenski prestavi tu podati našim bravcem, ker je ravno tako lepa in priserčna, kaker priprosta in pobožna, pa pri nas skoraj celo neznana. Imenuje se sè začetno besedo „Inviolata.“ Na Francoskem je menda prav navadna in tudi na Laškem dobro znana; naj bi se prikupila tudi Slovencem bodi si v domačem, bodi si v latinskem jeziku.

Neoskrunjena, nedotaknjena
In čista si, Marija,
Ki si narejena
Jasna nebeška vrata.

O mati blaga
Kristusova, ljubljena,
Sprejmi pobožna
Hvale prepévanja,
Naša da snažna persa
Bodo in telesa.

H tebi zdaj kličejo vdana
Serca in usta,
Tvoja naj prošnja
Presladka
Nam zadobi odpuščenja
Na vekoma.

O dobrotljiva,
Ki si sama
Ostala neoskrunjena!

Inviolata, intacta
Et casta es, Maria,
Quae es effecta
Fulgida coeli porta.

O mater alma
Christi, carissima,
Suscipe pia
Laudis praeconia,
Nostra, ut pura pectora
Sint et corpora.

Te nunc flagitant devota
Corda et ora,
Tua per precata
Dulcisona
Nobis concedas veniam
Per saecula.

O benigna,
Quae sola
Inviolata permansisti!

Sv. Jožefa žalost in veselje.

V.

Gotovo ni bilo še pred nikoli tako ginjeno sv. Jožefa serce, kaker tisto sveto noč, ko je prišel Jezus na svet. Obojno — žalost in veselje — je bilo zanj tako veliko, da se z besedami ne da do- povedati. Pa menil bi, da saj za nekaj časa mu je bilo veselje obil- niše, kaker skerb in žalost. Njegov duh je bil tako zelo prešinjen in prevzet vzvišenih čutil, da se pač ni mogel kar nagloma vpo- kojiti. Vedno mu še po ušesih doni angeljsko petje in začudeno pripovedovanje pobožnih pastirjev; oko se ne more nagledati nebe- ške lepote božjega Deteta in serce se mu topi v nadzemeljski radosti.

Pa tako ni imelo dolgo biti; razne skerbi so ga kmalu spet predramile iz prijetnega zamaknjenja nebeške radosti, in le prehi- tro se je prepričal, da je v solzni dolini in ne še v raju nemenlji- ve sreče.

Že več dni je preteklo od tiste noči, ki je bila najsvetejša in najsrečniša izmej vseh od začetka do konca sveta — pa oh! ra- zen priprostih pastirjev se nobeden ne zmeni za novorojenega kra- lja! Kaker poznej sv. Janez, tako bi se bil tudi sv. Jožef lahko pritoževal: Mej vami je tisti, katerega so že 4000 let hrepeneč pri- čakovali vsi pravični, vi pa ga ne poznate!

Bog, ki je videl strašne naklepe v črnem sercu Herodovem, je namreč hotel, da naj zveličar še sploh ostane prikrit ljudem, zlasti oblastnikom. Toda Jožefu, ki mu božji nameni niso bili zna- ni, se je pač morala čudna zdeti taka merzla vnemarnost Betlehem- čanov; še bolj zdaj po rojstvu, kaker pred. In kedor je kedaj do- sti vživo čutil nehvaležnost sveta, bo tudi v sredi Jožefove sreče lahko zagledal mnogo grenkobe in britkosti.

Mnogokrat se mu je smilil Jezus, ki je kaker drugi majhini otroci moral terpeti mraz in razne neprijetnosti perve nežne mla- dosti; saj bi se bilo tako dobremu možu smililo še vsako drugo jokajoče dete, nikaar še le dete, o katerem ga je prepričal glas iz nebes, da je Sin božji. Zlasti nam sveti cerkveni učeniki sočutno pripovedujejo, kako bitko bolečino je občutil sv. Jožef o smi dan, ko je videl pri obrezovanju perve kaplje presvete kervi Jezusove. Kako milo se mu je storilo, videti tudi solze v Marijinih očeh,

ki jih je točila zavoljo milega jokanja malega Jezuščka. Tu sta Jožef in Marija pervikrat se prav v živo spomnila strašnega terpljenja, ki ga bo imel nekedaj Jezus prestati, zakaj od sv. Duha razsvetljena in po prerokih podučena sta vedela, zakaj je prišel na svet in da bo z britkim terpljenjem svet odrešil. Zato neki učen pisatelj imenuje obrezovanje Gospodovo „pervo postajo na križevem potu Mesijevega življenja“.

Vender tudi brez tolažbe ni minil osmi dan. Ta dan namreč je dal sv. Jožef Sinu božjemu ime Jezus, kaker mu je bil angelj zapovedal; in od tega dne sta on in Marija sto in stokrat sè serčno pobožnostjo ponavljala to naj svetejše ime. Pa kedo bi si upal misliti, da sta ga zastonj izgovarjala, kedo bi si upal terdit, da jima ni bilo serce oveseljeno in vtolaženo, kadar jima je bilo to presladko ime na jeziku? Saj je bilo presveto ime Jezus od nekedaj presladka tolažba v najhujših stiskah za vse, ki so Jezusa ljubili. Zato nam pesnik tako genljivo imenuje Jezusovo ime rajsko pesem, ki

„Ž njo britkost so si sladili,
Ko so kelih grenki pili,
Vsa stoletja kristijani,
Z meči klani, z ognjem žgani;
In z germađ so šli v nebo
Prepevaje pesem to.“

Če so pa že navadni svetniki toliko radosti in tolažbe zajemali iz presladkega imena Jezusovega, sodite zdaj sami, ali ga je mogel brez notranje tolažbe izgovarjati sv. Jožef, za Marijo prvi ljubljenec Jezusov? on, ki je to čudežno ime prvi slišal iz angeljevih ust, in prvi s tem imenom zveličarja klical?

Kmalu je prišel dan še nove tolažbe, novega veselja. Štirideset dni po rojstvu zveličarjevem sta šla Jožef in Marija z Jezusom v Jeruzalem, da bi ga v tempeljno darovala Gospodu. Komer je iz Davidovih psalmov in sicer iz življenja izvoljenega ljudstva znano, v kolikem čislu je imel vsak pobožen Izraelec jeruzalemski tempelj, kako milo tožno je zdihoval po svetišču Gospodovem, pogori Sijonski, kadar ga ni smel (n. pr. ob času pregnanstva) obiskovati; ta bo pač znal saj nekoliko razsoditi, kaka čutila so sv. Jožefa, najpobožnišega Izraelca, navdajala, ko je šel pervikrat z Jezusom v tempelj — v njegovo pravo domačijo in lastino! Res, da se za te tri vboge pa naj svetejše romarje, kar jih je kedaj hodilo proti Jeruzalemu, ljudje niso kaj zmenili; že po potu so jih

prezirali, še bolj pa so se po mestu z navadno ošabnostjo od njih obračali. Kedo bi si bil tudi mislil, da je to detetce v rokah vbožne matere obljubljeni odrešenik, toliko časa pričakovani Mesija? Ali bilo je vendar — ne sicer mej šumnim hrupom posvetnih meščanov, ampak v sveti tihoti veličastnega tempeljna — dvoje dobrih posebno izvoljenih serc, katerima je sveti Duh razodel, da je ljubeznjivo dete, s katerim sta zdaj prišla Marija in Jožef v tempelj, obljubljeni odrešenik. Ta dva srečna bila sta blagi starček Simeon in pobožna 84letna vdova Ana. Odkar se bili pastirci pri jaselcah, še nihče ni Jožefa in Marije tako zelo razveselil, kaker onadva.

Naj pred je prišel Simeon, in, kaker je razvideti iz evangeljskega sporočila, jih je srečal, še preden se je darovanje pričelo, precej pri vhodu.

Ob času Jezusovega rojstva je bilo malo resnično pobožnih Izraelcev; a zato so bili ti tem svetejši. Videti je bilo, kaker bi bili le ti sami prevzeli one obilne milosti, katere je nehvaležno ljudstvo zaverglo. Poleg sv. Jožefa, Zaharija, Janeza Kerstnika je posebno sveto in v strahu božjem živel Simeon. V zvestem izpolnjevanju postave se je postaral in svoj živi dan je hrepeneč pričakoval zveličarja. Čedalje večje je bilo njegovo hrepenenje; po višjem navdihnjenju je namreč zvedel, da ne bo pred vmerl, preden vidijo njegove oči odrešenika. Lahko si mislimo, kako je blagi starček, zlasti zaduji čas, vsak dan šel v tempelj in skerbno oči krog sebe obračal, da bi kje zagledal Mesija.

Slednjič pride ura; sv. Duh jo je zopet razodel svojemu služabniku. Ves vesel hiti in čaka pri vhodu tempeljna. Ko se približata Jožef in Marija z Jezusom, mu nekaj kaker blisk razsvetli dušo: „ta je, katerega pričakuješ.“ In zdajci se nam pokaže nezrečeno genljiva podoba: Simeon vzame v naročje nebeško dete, obrne oči proti nebu in nezmerno ginjen zakliče: „Zdaj, o Gospod, spusti svojega hlapca po svoji besedi v miru, ker so videle moje oči tvoje zveličanje, katero si pripravil pred obličjem vseh narodov, luč v razsvetljenje nevernikom in v čast Izraelu, svojemu ljudstvu!“

Tako spoznanje na takem kraju ni moglo biti brez naj veseljšega vtisa za sv. Jožefa; zakaj častiti starček ni le sam za se vesel, da je včakal tega dne, tako vesel, da se zdaj še vmreti ne boji, ampak raduje se sreče celega sveta, ker derži v rokah „luč vseh narodov,“ in „čast Izraelovo.“ — Kako genljivo je moralo biti

za rahločutno serce sv. Jožefa, ko je sivolasi starček tikoma pred smertjo, ki mu jo je božja previdnost le zato odložila, da bi videl zveličarja, zdaj povzdignil svojo vvelo roko ter blagoslovil Marijo in njega! Neko sporočilo pravi, da je potem vmerl ter šel tako prvi „zbranim očetom“ naznanit prihod odrešenikov.

Po zgledu sv. Jožefa išči tudi ti za svoje male in velike težave tolažbe v Jezusovem presladkem imenu. Če te pa ljudje po nedolžnem zaničujejo in prezirajo, nič ne maraj; prej ali slej ti bo Bog gotovo poslal koga, ki ti bo dober; če drugi ne, prijatelj ti bo tvoj dušni vodnik, kateremu bo znana tvoja nedolžnost.

Življenje svete Elizabete Ogerske, deželne grofinje turingijske, patrone tretjega reda svetega Frančiška.

13. poglavje.

Kako se je deželni grof Ludovik vernil k svoji ženi in kako je pravico storil svojim ljubim menihom v Rajnhardzbrunu.

Ni misliti, da bi deželni grof Ludovik ne bil dobil sporočila, v kaki stiski in potrebi je njegova dežela, in menda prav zato je prosil cesarja, da bi ga pustil domov. Cesar mu to rad dovoli, zlasti ker mu je tudi sam imel naročiti imenitue reči. Odrinil je torej 22. rožnega cveta 1226 ter čez Kremono in planine 2. malega serpana prišel v Avgzburk. Tu ostane štirinajst dni, da priporoči Henrika, sinu cesarjevega, vojvodu bavarskemu. Potem nadaljuje pot in nekega dne, bilo je v petek, zjutraj ob devetih pride zopet na svoj grad Vartburk.

Sporočilo o vernitvi priserčno ljubljenega kneza je največe veselje razširilo po celi Turingiji. Tudi mati in mlajši bratje njegovi so se veselili; ali radost Elizabetina pa je vse presegala; saj ni bila še nikoli tako dolgo ločena od svojega ljubega moža. Le uredniki knežje hiše, zlasti miznik in hišnik, so bili v strahu; bali so se, da se bo Ludovik jezil nanje, ker so pustili, da se je potrošilo, kar je bilo v shrambah in zakladnicah. Hiteli so mu torej naproti, da bi se izgovorili in zatožili deželno grofinjo, kako je iz-

praznila žitnice in zapravila ves denar, ki jim ga je pustil, da bi ga hranili, ne poslušaje njihovega svarjenja. Ali knezu seveda niso bile po volji tožbe v takem trenutku. „Ali se ima dobro moja ljuba žena?“ pravi. „Le to hočem vedeti. Kaj tae skerbi vse drugo!“ In potem pristavi: „Jaz hočem, da pustite miloščine dajati moji dobri Elizabeti, koliker se ji ljubi, in da ji pri tem bolj pomagate kaker ovire stavite; naj daje vbogajme, kar hoče, da mi pusti le Ajzenah, Vartburk in Naumburk. Bog nam bo vernil vse drugo, keder se mu bo prav zdelo. Miloščina nas ne pripravi k ničemer.“ S temi besedami je hitel Ludóvik k svoji ljubi Elizabeti. Njeno veselje, ko ga je zagledala, je bilo neizmerno. Vergla se mu je okoli vrata in, kaker poroča pisavec, ki je sam poleg stal, poljubila ga več ko tisočkrat z ustmi in sè srcem. „Ljuba sestra,“ ji je rekel on, ko jo je deržal objeto, „kako se je godilo tvojim vbogim to hudo leto?“ Ona pa je odgovorila pohlevno: „Jaz sem dala Bogu, kar je bilo njegovega, in Bog nama je ohranil to, kar je tvoje in moje.“

Ko se je bil tako deželni grof vernil v svojo deželo, nikaker ni počival brez truda in skerbi. Cesar mu je bil, dasiravno še tako mlademu, imenitna opravila izročil; imel je posredovati mej njim in češkim kraljem Otokarjem, da bi dal le-ta svojo hčer v zakon rimskemu kralju, mlademu Henriku. Pri tem pa Ludovik ni pozabil svojega ljudstva; preletal je vse svoje dežele, da bi poiskal in popravil krivice, ki so se storile vbogim, ko njega ni doma bilo. Več vitezev v Osterlandu, ki so terli svoje podložne in kalili deželni mir, je pobegnilo, ko se jim je poročil njegov prihod; on je dal zasesti njihove gradove in dva mej njimi do tal podreti.

Kaker hitro je mogel, obiskal je tudi svoj ljubi samostan Rajnhardzbrun. Tu se mu opat pritoži, da si je mej tem neki sosednji plemenitaš prisvojil kos zemlje samostanske, in sicer na gori, ki je bila nad dolino, kjer je bil samostan; tam je sezidal grad, od koder v eno mer nadlego dela menihom in njihovim podložnim. Bilo je neke sobote večer, ko je deželni grof to tožbo slišal. Precej da naznaniti poveljnikoma vartburškemu in ajzenaškemu, naj drugo jutro pred dnem k njemu prideta v samostan z vojaki in naskočnimi lestvicami. Drugi dan, ko se je začelo daniti, je bil pri tihi sveti maši; po maši vkaže opatu, naj ne da nositi križa, niti peti velike maše, dokler se on ne verne; nato zasede konja in jezdi naproti svojim vojakom, katere pelje naravnost k naskoku na grad tistega plemenitaša. Napad se je posrečil popolnoma; kmalu

so zidove preplezali in viteza samega vzeli v plen. Deželni grof ga da vkleniti in peš peljati v samostan. Ko pridejo tje, da nesti naprej križ in gre z navadno procesijo k veliki maši; vitez in njegovi hlapci pa morajo iti pred križem vklenjeni. Mejpotoma je zapel cerkveni pevec besede 88. psalma: „Gospod, ti si ponižal prevzetnega kakor ranjenega!“ in vsi menihi so odgovorili: „Z ramo svoje krepkosti si razkropil svoje sovražnike!“

Po veliki maši je deželni grof naložil vitezu prisego, da ne bo več nadlegoval samostana. Potem ga je izpustil, grad pa je dal podreti do tal.

Ne dolgo po tem dogodku je naznanil opat ravno tistega samostana deželnemu grofu, da so mu neki nepošteni ljudje iz Frankonije sod vina in šest konj vgrabili. Deželni grof jim piše da imajo brez odlašanja vse nazaj spraviti; ali ker se niso zmenili za to, vzame sabo trumo vojaštva in hiti v Frankonijo, kjer pokončuje posestva krivičnikom; tako jih prisili, da gredo bos, v samih srajcah, s konopom okoli vrata v samostan odpuščenja prosit. Potem jih izpusti; ali še le, ko so se zavezali, da pošljejo samostanu obilo dobrega vina in mnogo lepih konj.

14. poglavje.

Kako se je dobri knez Ludovik namenil na križansko pot in kako je z veliko britkostjo slovo vzal od svojih prijateljev, svoje družine in od ljube svete Elizabete.

Turingija se ni veselila dolgo pričujočnosti svojega vladarja, potem ko se je bil vernil iz Italije, in Elizabeta, ki je videla s tolikim veseljem vračati se svojega soproga, imela je kmalu prestajati mnogo daljšo in britkejšo ločitev. V resnici, vse se je pripravljalo na Nemškem na križansko vojsko. Cesar Friderik II. se je bil vdal naposled prigovarjanju papežev Honorija III. in Gregorja IX. in povabil plemstvo in verne kerščanskega sveta, da se naj zbero okoli zastave svetega križa ter na jesen leta 1227 ž njim gredo proti sveti deželi. Tisti čas je bilo vse še vneto gorečega hrepenenja, da bi se rešil grob Kristusov in oblasti svetega križa podvergla Jutrova dežela. Nihče na Nemškem pa ni tega bolj živo čutil, kakor deželni grof Ludovik Turingijski. Njegovo bliščeče junaštvo, njegova goreča vera in pobožnost, vse, kar je bilo v njegovi duši velikega, ognjenega, nesamopridnega, z eno besedo kerščanskega, vse se je zedinilo v to, da ga je sililo, naj sprejme, križ ali

kaker so takrat na Nemškem rekli, „rožo Kristusovo,“ znamenje vojskovavca za svete kraje. K temu so se pridružili še plemeniti zgledi, ki jih je nahajal v spominih svoje družine. Brat in prednik njegovega očeta, Ludovik Pobožni, in njegov tast, ogerski kralj Andrej, sta oba bila v vojski za sveto deželo. Sramota bi bila za Ludovika, ako bi bil hotel doma ostati. Zato ni omahoval dolgo. Ko je na nekem svojem potu srečal častitljivega škofa Konrada Hildeshajskega, mu pove svoj namen in, ko mu je škof priterdil, stori obljubo, da se hoče pridružiti križanski vojski, in sprejme križec iz rok tega cerkvenega kneza.

Ali ko se je vernil na Vartburk, mu pride na misel bolečina in britki strah, ki bi ga čutila njegova priserčno ljubljena Elizabeta, ako izve njegov namen; in ker je tudi ravno svoje tretje dete nosila pod srcem, ni si upal govoriti ž njo o tej reči. Sklenil je zamolčati svoj namen tako dolgo, da bo treba odpraviti se. Namesti torej, da bi si bil križec na obleko od zunaj pripel, kaker je bila navada križanikom, ga je hotel skrivaj pri sebi nositi, kokler bi mogel skrivati svoj bližnji odhod.

Ali nekega večera, ko je bil sam z deželno grofinjo in sta sedela eden poleg drugega, pride na misel Elizabeti v trenutku priserčne zaupnosti, ki je navadno bila mej njima, da odpne pas svojemu možu in z roko poseže v torbico, ki se ga je držala. Kar potegne vun križec, pogleda in v tem trenutku sprevidi nesrečo, ki ji preti; strahu in bolečine presunjena se zgrudi v nezavednosti na tla. Deželni grof jo vzdigne preplašen, skuša jo predramiti iz omedlevice ter bolečino ji vtolažiti z najslajšimi in najljubeznjivimi besedami; dolgo ji prigovarja posluževaje se glasu svete vere in besed svetega pisma, ki nigdar ni bila neobčutljiva proti njim. „Iz ljubezni do našega Gospoda Jezusa Kristusa“, pravi, „hočem storiti to; ti mi vender ne boš branila za Boga storiti, kar bi moral storiti za posvetnega kneza, za cesarja in cesarstvo, ako bi to od mene hoteli“. Po dolgem molčanju in z mnogimi solzami mu pravi nato Elizabeta: „Ljubi brat, ako ni zoper voljo božjo, ostani pri meni“. On pa ji odgovori: „Ljuba sestra, dovoli mi, da grem, zakaj obljuba je, ki sem jo Bogu naredil“. Pri tem gre Elizabeta vse, daruje svojo voljo Bogu in pravi: „Proti božji volji, te nočem zadrževati. Bog ti daj to milost, da bi mogel izpolnjevati njegovo sveto voljo v vseh rečeh; jaz sem mu darovala tebe in samo sebe. Njegova dobrota naj čuje nad tebo, vsa sreča bodi s tebo vselej, to bo moja molitev vsaki trenotek. Pojdi torej v imenu božjem“.

Nato sta oba zopet nekoliko časa molčala; potem pa sta se pogovarjala o detetu, ki ga je nosila; sklenila sta ga posvetiti Bogu od njegovega rojstva. Ako bo sinček, naj pojde v opatijo Ramerzdorf, ako hčerka v samostan Aldenberk pri Veclarju.

Zdaj deželni grof ni imel več vzroka skrivati namena; označil ga je torej vsem svojim podložnim. Ob enem je dal na znanje, da se bo ta pot plačala iz njegovega lastnega premoženja, in ne bo zato nobenih posebnih davkov pobiral od svojih podložnih, ker je srečen, da more na ta način verniti Gospodu Bogu nekoliko dobrot, ki jih je prejel od njega. Ko je bilo vse pripravljeno za vojsko in pot, skliče deželne stanove k slovesnemu zboru v Krajburbk. Tu jim razloži natanko svoj načert, in sklene ž njimi naredbe, ki so bile potrebne glede vprave deželne, ko ga ne bo doma. Opominjal je gospode resnobno, naj milo in pravično vladajo ljudstvo, mir in sprava naj bo mej njimi in njihovimi podložnimi. Naposled je tako nagovoril zbor:

„Ljubi in zvesti orožni bratje, baroni, plemeniti gospodje in vitezi, in ti moje prezvesto ljudstvo, vi veste, kako je naša dežela ob času mojega gospoda očeta, slavnega spomina, nevsmiljene vojske terpela in dolge zmešnjave; vi veste vsi, koliko je imel moj gospod oča prestati truda, zopernosti in težav, da se je odkrižal mogočnih sovražnikov in deželo rešil popolne pogube. Posrečilo se mu je po njegovi serčnosti in velikodušnosti, in njegovo ime je postalo strahovito vsem. Meni pa je Bog dal mir in pokojne čase, kakor Salomonu, sinovi Davidovemu. Meni se ni treba bati nobenega soseda, kakor tudi njim ni treba strahu imeti, da bi jaz katerega napadel po krivici. In če sem imel prej kake prepire, zdaj sem v miru s celim svetom, hvala Gospodu, ki daje mir. Spoznajte vsi to dobroto in hvalite Boga za njo; jaz pa, iz ljubezni do Boga, ki me je obsul z milostmi svojimi, da mu izkažem zato hvaležnost, in v zveličanje svoje duše mislim iti v Jutrovo deželo tolažiti tam ljubo kerščanstvo, ki je zatirano, in braniti je sovražnikov imena božjega in njegove svete kervi. To daljno pot hočem storiti na svoje lastne iztroške, ne da bi vam, svojim dragim podložnim, novega davka nalagal. Varstvu Najvišjega izročam svojo dobro in preljubo ženo, svoje otročiče, svoja ljuba brata, svoje prijatelje, svoje ljudstvo, svojo deželo, vse, kar zapuščam. Priporočam vam resno, ohranite mir mej sabo, ko me ne bo doma; posebno hočem, da naj gospoda po kerščansko ravna z mojim vbozim ljudstvom. Naposled vas prosim, spominjajte se me večkrat v molitvi,

da me Bog obvaruje nesreče na poti in zdravega zopet pripelje k vam nazaj, ako je njegova sveta volja; zakaj pred vsem podmečem samega sebe, vas in vse, kar imam, volji njegovega božjega veličastva.“

Ves zbor je bil ginjen po teh besedah, vrednih kerščanskega kneza; najkrepkejše viteze je premagala bolečina; solze in pogosto ihtenje je pričalo o britkosti, ki jim jo je delal odhod mnogo ljubljenega mladega gospodarja.

Nato je izvolil deželni grof z veliko previdnostjo razne urednike, katere je postavil poglavarje svojim deželam, imenoval je tudi predstojnike mestam izmej najmodrejših in zanesljiviših meščanov. Vredil je vse zadeve svoje hiše in priporočil zlasti svojo ljubo Elizabeto skerbi svoje matere, svojih bratov in vseh hišnih urednikov. „Jaz vem dobro“, je rekel tedaj kletar, „da bo gospa deželna grofinja vse razdala, kar dobi, in v veliko potrebo nas pripravila.“ Ludovik pa mu je odgovoril, da mu je to malo mari, Bog bo vse, kar bo razdala, zopet jim nadomestil.

Da bi se ljudstvo njegovo še bolj pridružilo tistim občutkom, ki so ga naklonili, da se je odločil vdeležiti se križanske poti, da na svoje iztroške v Ajzenahu napraviti gledališko igro o terpljenju in smerti našega Gospoda; igravci za to so se izvolili iz mej duhovščine. Lahko si je misliti, kako vnetje je napravila taka sveta igra mej vernim, nepopačenim ljudstvom; in ker se je prvič posrečila, jo je dal potem ponoviti še enkrat.

Obiskal je tudi samostane v Ajzenahu, celo nunske, kjer je prosil blagoslova, delil miloščino in priporočal se v molitev. V Rajnhardzbrunski samostan, ki ga je posebno ljubil, je šel potem sè ženo, materjo, otroci in brati; tam je bil popoldne pri večernicah in sklepnih molitvah, in ko so po molitvah menihi s kora šli, se vstopi knez pred vratmi poleg duhovnika, ki jim je po navadi blagoslovljeno vodo dajal, da so se kropili, in tu je po versti, kaker so vun prihajali, vsakega ljubeznjivo objel, in ko so naposled prišli mali korni dečki, jih je jemal zaporedoma naročaj in po očetovsko poljubil vsakega v nedolžno čelo. Globoko ginjeni tolike dobrote so jokali vsi menihi; tudi knez je bil ginjen in se je razjokal sam; neka temna slutnja ga je obšla. „Ne jokate zastonj, dragi prijatelji“, tako je rekel, „jaz vem, da bodo roparski volcje padli čez vas, ko otidem, in nevsmiljeno ravnali z vami. Ko boste nesrečni in vbogi, potem bodete videli, da ste z manoj izgubili varha in kneza, kaker jih je malo. Ali zagotovo vem tudi, da bo

Najvikši v spominu moje božje poti, svoje vsmiljenje vam izkazal; in zato ga prosim iz celega serca zdaj in ga bom prosil vselej.“ Nato jih je zapustil. — Še dolgo so gledali za njim, ko je odhajal, solznih oči, s priserčno vdanostjo.

Iz Rajnhardzbruna se napoti knez, spremljan še vedno od cele svoje družine, v Šmalkalden, kamer je bil sklical viteze in vse druge, ki so ga mislili spremljati v sveto deželo. Tukaj je imel slovo vzeti od svojih domačih, svoje žene in vseh, ki so bili naj bliže njegovemu sercu. Berž po prihodu vzame brata Henrika na stran ter mu pravi: „S pomočjo božjo sem storil vse, kar sem mogel, da bi hodil po poti svojega dušnega zveličanja; ničesar se ne spominjam, kar bi je moglo v nevarnost pripraviti, kaker le to, ker nisem še poderl, kaker so mi bili že oča naročili, gradu Ajterburka, ki je bil zidan na škodo sosednjega samostana. Prosim te torej, preljubi brat, ne pozabi ga podreti do tal, berž ko otidem, to ti bo koristilo za zveličanje tvoje duše.“

Naposled je prišel kres, rojstni dan svetega Janeza Kerstnika, ki je bil odmenjen za odhod. Treba se je bilo ločiti. V sredi vitezev, ki so bili prišli iz najbolj oddaljenih krajev, in ljudstva, ki se je gnjelo vkup, da bi še enkrat videlo svojega ljubljenega kneza, moral se je odtergati Ludovik od vseh tistih, ki jih je ljubil. Začel je ljubeznjivo blagoslavljati svoja dva brata; oba sta jokala. Priporočil jima je goreče svojo mater, svoje otroke in svojo Elizabeto. Otročiča sta se ga deržala terdno za obleko, objemala ga jokaje in se poslavljala ž njim z detečjimi besedami: „Lahko noč, ljubi oče, tisočkrat lahko noč, ljubi, dobri oče!“ Ni se mogel zderžati solz, ko jih je objemal. Ko se je potem k svoji preljubi Elizabeti obrnil, mu je zadušilo ihtenje glas, da ni mogel spregovoriti. Objel je z eno roko njo, z drugo mater; nemo je pritisnil obe si na serce, pokrival ji s poljubi in pretakal solze v potokih več ko pol ure. Naposled spregovori: „Ljuba mati, zapustiti te moram, namesti sebe ti puščam tvoja druga sinova Konrada in Henrika: izročam ti svojo ženo, katere globoko žalost vidiš.“ Ali ni mati ni žena ga niste hoteli izpustiti deržaje ga od obeh strani. Brata in ostali vitezi so se gnjeli zmešani okoli te gruče bolečine polne. Vsa serca so bila ginjena, vse oči mokre pri pogledu na tako pobožnega sinu, tako zvestega in ljubeznjivega moža, ki se je skušal odtergati bitjem, katera je na svetu najbolj ljubil, da bi Bogu z nevarnostjo svojega življenja služil v tako daljnjih deželah. Vbogo ljudstvo je mešalo svojo odkritoserčno in

glasno bolečino z britkostjo knezev in vojakov. Pa to ni bila edina družina, katero je ločitev tako britko bolela; mej množico križanikov, ki so imeli spremljati deželnega grofa, je bilo dosti očetov, mož in bratov, ki so jokali kaker knez in se silo se morali iztergati objemanju svoje družine in prijateljev. Videti je bilo, kaker bi bil vsaki le-ta trenotek britke izkušnje prihranil za ta kraj. Od vseh strani se je slišalo ihtenje in pojemanje, glasno in zadušeno žalovanje. Mnogi vender, ki so se bili ali že posloveli, ali so bili sami v življenju brez družine in prijateljev, ki bi jih bili zapuščali, ti so bili v tisti slovesni uri vsi prevzeti svetega podjetja, ki se je imelo začeti. Ko so drugi jokali in žalovali, so peli ti svete pesmi v zahvalo Bogu, ki jim je dal to milost, da se imajo vojskovati za čast njegovega svetega imena.

Ko se je naposled deželni grof izvil iz objemanja svoje matere, je ostal oklenjen od vitezev, ki so doma ostali, in od vbozega ljudstva, ki ga je po pravici tako ljubilo. Vsaki ga je hotel zadržati, objeti ga še, za roko prijeti ali vsaj obleke njegove se dotekniti; on, ves v solzah, ni mogel odgovoriti nikomer. Le z velikim trudom si je naredil pot do svojega konja; skočil je nanj, jezdil v sredo križanikov in odešel mešaje svoj glas v svete pesmi, ki so jih peli. Elizabeta je bila še pri njemu; ni se mogla vdati, da bi se ob enem z družimi poslovila od njega; dobila je torej dovoljenje spremljati ga do meje dežele Turingije. Jezdila sta eden poleg drugega žalosti polnega serca. Kneginja ni mogla govoriti, le zdihovala je. Ko so prišli na mejo, ni imela poguma, da bi ga zapustila, jezdila je na njegovi strani še en dan in potem še drugi dan vsa omamljena in poterta bolečine in ljubezni. Zvečer drugega dne pravi, da ne ve, ali ga bo mogla kedaj zapustiti, ali ne pojde raji ž njim noter do konca. Ali naposled se je morala vdati; ljubezen božja, ki je močna kaker smert, je premagala v teh dveh plemenitih sercih ljubezen do stvari. Gospod iz Varile, veliki natak, je pristopil drugo jutro h knezu ter mu rekel: »Milostivi gospod, čas je; pustite domov milostivo gospo kneginjo; enkrat se mora zgoditi«. Na te besede so se vlile solze Ludoviku in Elizabeti, objela sta se kerčevito, ihtela in zdihovala, da je globoko pretresalo vse pričujoče. Modri gospod iz Varile je silil in skušal, da bi ju ločil; ali duši, ki ste se tako priserčno ljubili, ste se deržali v tem poslednjem trenotku z nepremagljivo močjo. Naposled se Ludovik vjunači in da znamenje k odhodu. Nato pokaže kneginji perstan, ki ga je vedno imel na roki in mu je slu-

žil, da je ž njim pečatil svoja skrivna pisma. „Elizabeta,“ ji pravi, „preljubeznjiva sestra! poglej dobro ta perstan, ki ga jemljem sabo, ki je na njem vrezano na safiru jagnje božje z bandercem: to naj bo tvojim očem gotovo znamenje za vse, kar se mene tiče. Tistemu, ki ti bo prinesel ta perstan, ljuba in zvesta sestra, in ki ti bo pripovedoval, da živim ali da sem vmerl, verjemi mu vse, kar ti bo rekel“.

Nato je pristavil: „Gospod naj te blagoslovi, draga Elizabeta, sestrica preljubeznjiva, moj sladki zaklad; Gospod prezvesti varuj tvojo dušico in tvoj pogum; blagoslovi naj tudi dete, ki je nosiš pod srcem; storila bova ž njim, kaker sva se zmenila. Z Bogom! spominjaj se vedno najunega skupnega življenja in najune priserčne in svete ljubezni; ne pozabi me v nobeni svoji molitvi; z Bogom, ne morem se muditi več.“ S temi besedami odjezdi, pustivši svojo ljubljeno v rokah njenih gospé. Dolgo je gledala za njim; potem je na pol mertva vsa v solzah mej žalovanjem svojih spremlevavek vernila se na Vartburk, nese v sercu slutnjo, da ga ne bo videla več.

Vernivši se v žalostni zapuščeni dom je zdajci odložila svojo kraljevsko opravo ter oblekla z le preopravičnim obupanjem vdovsko oblačilo, ki ga ni imela več sleči.

Neki pobožen frančiškan, ki je pred kakimi dve sto leti življenje svete Elizabete popisal, pravi: „V naših dneh, ko je resnična prijaznost mej zakonskimi, celo takimi, ki so pobožni videti, tako redka, se bo znabiti komu čudno zdelo, da je kneginja, ki je tako sveto in ostro živela, vender s toliko ljubeznijo vdana bila svojemu možu“. Ne zdi se nam potrebno s tem dobrim patrom nadalje zagovarjati Elizabete. Reči moremo o njej to, kar pravi sveti Bernard o devici Mariji:*) „Ne čudite se, bratje, ker se imenuje Marija marternica v duši; čudi naj se temu, kedor se ne spominja, da je štel sveti Pavel ajdom mej naj večje pregrehe, ker so bili brez ljubezni.“ (Rim. 1, 31.) Nam je zadosti, da povdarimo po mnogih posameznostih, ki smo jih povedali, kako mej vsemi dušami, ki jih je ovenčala cerkev sè svetniško častjo, ni nobene, ki bi bila tako doveršen zgled zakonske žene, kaker sveta Elizabeta; nobena ni vresničila v toliki meri to, kar si imamo misliti pod imenom v resnici kerščanskega zakona; nobena ni tako požlahtnila in posvetila človeške ljubezni, postavlja je jo tako visoko v sercu popolnoma zalitim ljubezni božje.

*) Sermo de 12 praerogativis B. M. V. 15.

15. poglavje.

Kako je dobri knez Ludovik vmerl na poti v sveto deželo.

Izgubivši iz oči svojo žalostno, predrago Elizabeto, je Ludovik kmalu zopet našel veseli in zaupni pogum, ki je oživiljal tako daljnja vojna podjetja, in tisto sveto radost, ki jo zajemlje vera iz občutka daritev, ki jih naklada, in zmag, ki jih pridobiva.

Ž njim je šel cvet viteštva njegovih dežel, pet grofov in cela množica baronov in drugih vitezev. Pešcev je bilo zavoljo dolgega popotovanja le malo. Pet duhovnikov je imelo tem vojakom na pomoč biti na celem poti z mašami, izpovedovanjem in drugimi duhovniškimi opravili; mej njimi je bil tudi dvorni kapelan knežev, Bertold, kateri je potem popisal njegovo življenje.

Razen grofov in plemenitašev, ki so bili neposredni zavezniki deželnega grofa turingijskega, je spremljalo Ludovika, ker je bil glavni vojvoda križanikom cele srednje Nemčije, še mnogo drugih vitezev iz Švabov, iz Frankov in z renskega obrežja. Pot je šla čez Frankonsko, čez Bavarsko, čez tirolske planine, potem skoz Lombardijo in Toskano; v Apuliji so se sešli s cesarjem. Shajali so se križaniki v mestu Mali-Troji proti koncu velikega serpana 1227. Cesar je bil zbral mogočno vojsko. Blizu 60 tisoč mož je stalo tu pod zastavo svetega križa. Ali že je bila neka kužna bolezen se začela mej njimi, ki je mudila odhod na morje. Pripravljeno je bilo vendar že vse. Deželni grof je imel skriven pogovor s cesarjem na otoku svetega Andreja, da bi se dogovorila o posebnostih glede poti in vojske; dasiravno je namreč še tako mlad bil, vendar ni imel cesar do nobenega kneza večega zaupanja ko do njega. Berž po tem shodu sta šla na morje v mestu Brindizi priporočivši Bogu svojo vožnjo sè slovesnimi molitvami in drugimi bogoslužnimi opravili. Ali komaj je stopil Ludovik na svojo ladjo, že ga je zgrabila ledena merzlica. Čez tri dni se je dal tudi cesar, ki je rekel, da ne more sterpeti morja, zopet na suho peljati, v Otranto, kjer je bila cesarica. Deželni grof je šel k njemu tje, dasiravno se je mnogo njegovih ljudi peljalo naprej proti sveti deželi. Poklonil se je cesarici z navadnim spoštovanjem; ali bolezen je bila čedalje hujša; s težavo je prišel zopet na svojo ladjo, kjer je moral leči. Knez je spoznal prvi nevarnost, v kateri je njegovo življenje, berž je dal pisati svojo poslednjo voljo ter poklicati patrijarha jeruzalemskega, da mu prinese svete zakramente. Ta pride, spremljan od

škofa svetega Križa iz Rima, in mu podeli sveto poslednje olje. Nato se knez ponižno in z velikim obžalovanjem izpove, pokliče svoje viteze k sebi in prejme vpričo njih s priserčno pobožnostjo in živo vero sveto popotnico.

Nikjer se ne bere, da bi se bil Ludovik težko ločil iz tega življenja; pripoveduje se ravno nasprotno, da je komaj čakal smrti, ko je prejel svete zakramente. On, ki je s toliko solzami, s tako neizrekljivo bolečino se ločil od svojih ljubih, od svoje žene, ko je mogel upati, da jo bo kmalu zopet videl. zdaj v tronotku popolne ločitve ni imel zanjo nobenega zdihljeja, nobene solze več. Smel je zdihovati in jokati, ko je imel na svetu daleč biti od nje: pred vrati nebeškimi mu ta draga podoba ni mogla biti pred očmi drugači kakor v svitlobi bližnjega veselja večnega zveličanja. Naročil je le nekaterim vitezem, da naj neso naznanilo o njegovi smerti njegovi družini, ljubi Elizabeti pa perstan, ki ji ga je bil pokazal pri ločitvi. Tudi je prosil vse pričujoče v božjem in naše ljube Gospe imenu, da naj se ga spominjajo, ako preživijo to sveto vojsko, in vzamejo njegove kosti domov v Turingijo ter jih pokopljejo v Rajnhardzbrunu, kjer si je izvolil grob; tudi naj ne pozabijo nanj v svojih molitvah. Nekoliko preden je izdihnil svojo dušo, je videl množico belih golobcev letati okoli postelje in napolnjevati izbico. „Glejte!“ je zaklical, „le-te golobce, bele bolj kakor zneg.“ Okoli stoječi so mislili, da se mu meša. Berž nato je rekel: „Jaz moram odleteti s temi lepimi golobci.“ S temi besedami je saspal v Gospodu tretji dan po mali maši, v komaj doveršenem 27. letu. Ko je poslednjič zdihnil, je videl njegov kapelan Bertold golobce, o katerih je prej govoril, leteč proti Jutrovemu; dolgo je gledal za njimi in se ni čudil, ker je sveti duh, ki je sam v golobji podobi se prikazal nad Sinom božjim, v ravno tej podobi angeljce poslal, da bi to mlado dušico, ki je v pozemeljskem romanju nedolžnost in čistost golobjo si ohranila, odpeljali gori v sveto nebo. Njegovo obličje, lepo že v življenju, je bilo videti v smerti še ljubeznjiviše; zadovoljena vera, sladak mir, neizrekljiva radost je sijala ž njegovih blelih lic s tisto mili mehko smertno, ki je tako genljiva, čista in prijazna.

Grozovita je bila bolečina zvestih podložnih, ki so bili prišli ž njim tako daleč in so ga tu videli mertvega v cvetju mladosti in junaštva, in oni so ostali brez vodnika v tako nevarni vojski. Še grozovitniša je bila tistim, ki so bili že odpeljali se po morju, ko se jim je naznanila ta britka izguba. Njihovo žalostno vpitje, nji-

hovi globoki vzdihl so doneli po zraku in odvmevali po valovih. „Oj, predragi gospod,“ tako so kričali, „oj! plemeniti vitez, kako si nas pustil same na ptujem svetu! kako smo te morali izgubiti, tebe, luč naših oči, vodnika našega romanja, upanje naše vernitve! Gorje, ah gorje nam!“

Vernili so se naravnost. Z onimi, ki so bili ostali na suhem, so prisegli slovesno prisego, poslednjo voljo svojega preljubega kneza izpolniti, ako nevarnosti križanske vojske srečno prestoje. Za zdaj so napravili slovesen pogrebni sprevod in pokopali skerbno njegovo truplo; potem so se zopet odpeljali po morju, da izpolnijo svojo obljubo.

Pravični iz vere živi.

Kerščanska modrost.

„Pojdite v večno življenje skoz ozka vrata. Zakaj široka so vrata in prostorna je pot, katera pelje v pogubljenje, in veliko jih je, kateri po njej noter hodijo. Kako ozka pa so vrata in tesna je pot, katera pelje v življenje, in malo jih je, kateri jo najdejo!“ Tako je vabil božji Sin ob svojem času vse ljudi v svoje božje kraljestvo in tako jih vabi še zdaj po svojih namestnikih. Pa kaker se jih ob njegovem času mnogo ni zmenilo za njegovo milo vabilo, tako se jih tudi v sedanjih časih ne manjka, ki bolj ljubijo temo, kaker luč; tudi mej katoliškimi kristijani jih je premnogo, katerim luč sv. vere vgaša in jih ne ogreva več toliko, da bi po njej živeli. Še tako so preslepljeni, da mlačnost ali celo sovražnost, ki jo imajo do svoje lastne vere, imenujejo modrost, ter nekako zaničljivo gledajo z višine svoje puhle prevzetnosti dolu na ono zvesto, četudi primeroma majhino, kerdelo stanovitnih vernikov, ki serčno premagujejo vse strasti in z vnemo izpolnjujejo voljo božjo, — ki po veri živijo. Zdiyo se jim nespametni.

In vender vsak pameten človek lahko sprevidi, da edino modro ravna le tisti katoličan, ki zvesto po sv. veri živi.

Kedor se namreč hoče sploh modrega imenovati, mora zveršiti dvojno nalogo; eno zlasti z glavo, z umom, eno pa bolj s sercem, z voljo. Modri presodi svoje moči, potlej pa prevdarja, katera je najboljša in naj vikša reč, ki si jo more še z njimi pridobiti. Pa samo spoznati naj vikši namen, za kateri so še nje-

gove moči zadostne, to mu še ni dovolj, ampak poznati mora tudi pot, krajšo, ko je moč, katera ga more gotovo pripeljati do verha, do kjer se je namenil, t. j. izvoliti si mora pripravne pripomočke v dosego svojega namena. Potrebne pripomočke rabiti, to nalogo um nalaga terdni volji, dobremu junaškemu sercu.

Dva prav priprosta zgloda naj nam to pojasnita. Ako daš n. pr. otroku goljdinar, naj si kupi zanj, karkoli si hoče, kaj ti bo storil otrok? Nakupil si bo ničastih igrač in malovrednih stvari za ves goljdinar; pa kmalu potem se začne jokati in kesati, zakaj ni kaj koristnega kupil za lepi denar. Kè bi bil moder, bi bil pred premislil, katera je najboljša in najkoristniša reč, ki se da za goljdinar kupiti.— Prevdarite še drugo primero, ki zadeva terdno voljo. Kmet ima prav opravičeno željo, da bi v jeseni veliko nažeh in pridelal; učenec želi kedaj imenitno in častno službo dobiti. Ako pa kmet po leti po sencah polega in roke križem derži, učenec pa se ne mara z učenjem vkvarjati in lenobno pohajkuje: ali boste rekli, da sta ta dva modra? Ne, norca bi se smela imenovati oba, ker se nočeta poslužiti pripravnih in potrebnih pripomočkov, da bi dosegla svoj namen.

Oberni zdaj vse to, dragi kristijan, sam nase! Prejel si od Boga prelepe dari, vzvišene dušne in telesne moči: bister um v glavi, v persih pa dobro serce, ki je zmožno zvišenih, naj svetejših čutil. Tudi po telesu si krona stvarstva; prejel si od stvarnika gibične roke, urne noge, dar govorjenja itd. Pri sv. kerstu pa je bil tvoji duši dan še nadnatorni dar opravičenja in posvečenja, in še vsak dan ti ponuja ljubi Bog brezštevilnih milosti!— Vprašaj se, zakaj ti je dal neskončno vsmiljeni stvarnik toliko darov in je pripravljen dan na dan ti še novih pridajati? ali morebiti zastonj? Pomisli vender, kaj se da doseči s temi velikanskimi darovi, ki jih imaš od Boga? Pridobiš si lahko ž njimi nebesa, neskončno, neomejeno, večno srečo — tisto, česer oko ni videlo, uho ni slišalo, in kar v nobenega človeka serce ni prišlo, kar je obljubil Bog le tistim, kateri ga ljubijo!

Bodi tedaj moder, in ne zapravljaj tako dragocenih darov za ničemerne igrače! Ali te ni škoda, če tako velikanske dari zaveržeš le za svetno bogastvo, ki ga tako malo časa moreš hraniti? Ali te ni škoda, če tolike dari razmečeš za ničemerno čast, za prazno skazovanje v noši in vedenju, za tako kratko grešno veselje? Ali te ni škoda, tako, da bi se sam sebi moral smiliti, če greš pa te veličastne dari svoje duše in svojega telesa v potni pert zaviješ

in zakoplješ v zemljo ter v lenobi pričakuješ konca, za nebesa se pa kar geniti nočeš? Ali res misliš tolik norec ostati in za toliko talentov si le to malo stvarco kupiti, kar ti minljivi svet ponuja? Tvoje zlahtno serce naj bi bilo navezано na take malenkosti, ko more in sme ljubiti naj Svetejšega, Boga samega? Ali boš res zadovoljen s peščico časne sreče, ko se ti nebeško kraljestvo ponuja?

Vender tako spoznanje, da je edino modro hrepenenje po nebesih hrepeneti, za nebesa delati edino modro delo, Boga nad vse ljubiti edino modra ljubezen — to spoznanje je še le polovica modrosti. Druga težavniša polovica je enako važna, če ne še bolj: voljo prisiliti in tako vterditi, da res vselej storimo to, kar za edino vredno in potrebno spoznamo, — da se poslužimo potrebnih pripomočkov, ako bi se nam še tako težki zdeli. — Tisti mož, kteremu pravi Jezus, da je nebeško kraljestvo podobno, ni le našel zaklada v njivi, mariveč je tudi ves vesel šel in je vse predal, kar je imel, da si je kupil tisto njivo (in se veda zaklad v njej). Enako je storil tudi tisti kupee, ki je vse dal za najdeni biser. Oba pa posnema pravični kristijan, kateri iz vere živi, ne gledé ali je težko ali lahko, je li prijetno ali ne — kateri vse da za nebesa, svoje dušne in telesne moči!

Tedaj je razvidno, da je edino katoličan, ki po sv. veri živi, v resnici moder, ker si prizadeva za najvikšo reč, ki si jo more pridobiti sè svojimi močmi, in tudi pridno rabi pripomočke, ki mu jih Bog sam ponuja v sv. katoliški cerkvi.

Zakaj se imenujejo sv. trije kralji modri? Zato, ker so spoznali, kaj zvezda pomeni, in zato, ker so to spoznavši za njo šli, vse težave in zopernosti prestali, da so srečno do Jezusa prišli.— Kaker je bila tista svitla zvezda lepa in zanesljiva vodnica svetim trijem kraljem, enako leskeča zvezda je nam sv. katoliška vera. Ali ako bi trije modri ne bili šli za svitlo zvezdo, kaj bi jim bilo pomagalo, da so videli zvezdo? da so spoznali, kaj pomeni? Kaj tudi nam pomaga, če gledamo — le gledamo svitlo luč sv. vere, če pa ne hodimo za njo, kamer nam kaže!

Drug že sploh znan zgled nam je pet modrih devic. Deset jih je šlo ženinu naproti, pa le pet jih je bilo toliko pametnih, da so vzele svetilnice pa tudi olja; nespametne pa so vzele samo svetilnice brez olja. Ko ženina ni precej bilo, so sicer oboje podremale in pospale; pa modre so ob ženinovem prihodu kar vstale in

šle svetit ter veselit se, ker so imele vse pripravljeno; nespametne pa so s prepoznim nakupovanjem vse zamudile.—

Svetila pomenijo sveto vero, olje pa dobra dela po veri v milosti božji storjena; tedaj so nespametnim devicam primerjati tisti katoličani, ki imajo samo vero brez del, modrim devicam pa vsi oni, ki imajo živo djanjsko vero. Tudi modre so zaspale, ker je bil počitek natorna potreba; enako tudi pravični kristijan opravlja svoja posvetna opravila, stanovske dolžnosti; mati skerbi za otroke, mož za gospodarstvo, mladenič in deklica si iščeta poduka itd. Pa vse to mu ne brani, v prvi versti skerbeti za nebesa; glavna reč so mu bogoljubna dela, posvetne skerbi le kakor kratko dremanje; pred vsem išče nebeškega kraljestva in njegove pravice. In če ga ženin Jezus ob smertni uri izmej opravil pokliče, je pripravljen, in vesel gre z Jezusom k večni ženitnini v nebeški raj.

Kako modro je po sv. veri živeti, pokazalo se bo vsem ljudem na sodnji dan. Posvetnjakom to še zdaj ne gre v glavo, ali jasno jim bo takrat, ko bo že prepozno; takrat bodo vse drugače videli, drugače govorili. „Mi neumni,“ tako bodo klicali, „smo njih življenje imeli za nespamet, in njih konec za nečast! Glej, kako so zdaj šteti mej otroke božje, in njih del je mej svetniki. Mi tedaj smo zgrešili pot resnice, in luč pravice nam ni svetila in sonce spoznanja nam ni vshajalo. Vtrudili smo se na potu hudobije in pogubljenja, in smo hodili po težavnih potih, za pot Gospodovo pa nismo vedeli.“ (Modr. 5, 3—7.)

Priporočila.

V pobožno molitev naj bodo priporočene:

Rajne tretjerednice lavantinske škofije: Marija Kranjec iz fare sv. Vida Marija Kolar iz Ruš, in Marija Bedrak iz fare sv. Križa pri Ljutomeru.

Neka bolna oseba tretjega reda iz Slivniške fare.

Goreče priporoča v molitev neki mladenič iz lavantinske škofije vse ljudi svoje okolice, posebno pa tretji red sv. Frančiška, da bi stanovitni ostali, kateri so v nevarnosti, in zopet prišli na pravo pot, kateri so zašli.
